

NECROLOGIA

El Rnd. P. JOSEP PANTEL, S. J.

†

[1853 - 1920]

La vida.—No sabem gaire cosa dels primers anys de la vida d'aquest religiós exemplar i savi naturalista, Membre de nostra Institució de des de 1905. Nat, a Bacón de Lozère, el 27 de febrer de 1853, degué passar l'infància i començament de la joventut al costat del seu pare, mestre del poble, essent a la mateixa escola i sota la seva direcció on aprengué, segons maneres vegades ens havia declarat en converses privades, aquell esperit de treball, d'ordre i mètode, que'l caracteritzava. Ens manquen notícies particulars que'ns revelin les tendències del jove PANTEL, en aquella època, perillosa per al jovent. El seu esperit devia afalagar nobles ideals, doncs aviat es dirigí cap el Seminari de Mende, on als tres anys d'estudis eclesiàstics, decidí deslligar-se del món, cercant un ambient més pur en la vida religiosa. Així fou que en 1873 ingressava en el Noviciat, que tenien a Pau, els PP. de la Companyia de Jesús de la província de Toulouse, contant aleshores 20 anys. Feu la continuació dels estudis eclesiàstics a Uclés (prov. de Conca) (1880-1885), antic monestir premostratense, on trobà hostatje amb els seus germans en religió, expulsats de la seva pàtria per la tramontana de la persecució religiosa. Allí, aïllat del carinyo dels seus tingué de rebre les sagrades ordres, essent ordenat de Prebere en 1885. Aviat fou destinat a Professor de Ciències físiques i naturals dels joves jesuïtes francesos, en el mateix Col·legi d'Uclés primerament, luego a Valls, darrerament a Gement (Holanda), on se soplujaren part dels jesuïtes francesos, altre volta llençats de la seva pàtria. Aquesta ocupació, i l'estudi de la Entomologia, foren les tasques que ompliren els jorns de la seva existència preciosa, es pot dir sense intermissió. De 1891 a 1892 feu estudis especialitzats al laboratori Carnoyde l'Universitat de Lovaina.

El contacte amb un esperit d'esquisit tacte, el R. P. CHINAC, a qui tingué per Director l'any que finits els estudis es consagra a l'ordre de St. Ignasi a perfeccionar la educació espiritual i ascètica, marcà segurament una etapa de millorament i perfeccionament no tant sols en la vida interior, més encara en la social i científica, afinant aquella esquisitat de tracte,

tan humil i tan bondadós, propi dels veritables savis, que recorden amb encant quantes persones tingueren la sort de tractar-lo, i més els que fruiren la dita de conviure amb ell. La seva ànima sencilla s'enlairava en la meditació i actes de pietat, i no baixava de la excelsitud més sublim ni en els treballs manuals, que s'imposava en els seus estudis, en que era mestre consumat, però aconduint-se amb els seus deixebles com a company, que guia en el treball, no com preceptor que s'imposa. Per això el seu tracte resultava tan atractiu, per això captivava per la finura dels mètodes, per això es feia estimar des del primer moment que s'el coneixia. Ni entre mig de les petites contrarietats, que ennuvolen el cel dels esperits més equilibrats, ni entre els patiments d'una miocarditis, que lenta pro traïdorament li anava minant la salut; perdia mai la serenitat d'ànima que semblava reflexar-se en aquella front ample que coronava sa somrient figura. Aquesta malaltia fou la causa de que atenent els seus Superiors les indicacions de facultatius especialistes és determinessin a enviar-lo a nostra terra per a refer la salut; çó que feu que des de 1903 a 1907 residís normalment a Sarrià, a excepció dels dos darrers istius corresponents, i que molts naturalistes d'aquí tinguessin ocasió d'aprofitar-se de les seves ensenyances i molta experiència en Entomologia biològica i altres ciències. Amb tant de contacte amb nostra terra res té d'extrany el seu gran afecte a Espanya, aixís a les persones, com a les costums i coses.

Els darrers anys de la guerra tingué el seu cuidado, sense interrompre els estudis, una mena d'orfelinat que s'establí a Gemert. En 1919 fou enviat a Toulouse, on continua les tasques de l'ensenyança i estudi en el Institute Catholique. Allí, el 7 de febrer de l'any següent, el trobà plé de mereiximent i obres profitoses la mort, terme de tantes fatigues i principi de la Vida verdadera. R. I. P.

Labor científica. — Pot ésser que'l mérit principal, sigui com esdevé tan freqüentment en la vida científica, amagat i de poc llustre, endavant de qui sols recerquen una apariència aparatosa de ciència, més que no pas la solidesa de la mateixa. Però la viola més suaument flairosa, és la que creix amagada entre mig dels brins de l'herbam, no la que's conreu a plena llum. Els innumbrables deixebles que formà el P. PANTEL, són ¿quín dubte n'hi ha?, la corona principal, els llores vivents, que altament aquella ciència experimental, que sabia transfundir com alé vital als que el tinguerem de mestre. D'ells en resten generacions agràides. Professors de nom mundial.

Però no és que manquin produccions de tota mena, que perpetuaran entre el món savi, el nom d'aquell humil conreuador de la ciència, qual modèstia és resistí a donar una conferència pública a que estava invitat a Bruselas, en celebrar-se en la Capital de la Bèlgica un Congrès d'Entomologia, l'any 1910.

Encare que coneixia a fons la Química moderna, per la que tenia una especial predilecció, aviat es destrià la seva especialitat per la Entomologia, començant per els estudis de sistemàtica entomològica i enlairant-se més tard per els d'anatomia fina histologia i biologia dels Insectes. Els primers passos per l'Entomologia els encaminà vers els Ortòpters, en una època en que tot just començaven a ésser estudiats els de la península ibérica. En BOLÍVAR, mestre competentíssim en la matèria va poguer estampar d'ell (.): «el P. PANTEL, una de las personas que más han contribuido al conocimiento de la Fauna ortopterológica de nuestra Península y cuyos trabajos llevan siempre el sello del más razonado estudio y de la mayor exactitud en la observación». El mateix renommat ortopteròleg diu en tractar de la publicació del nou gènere *Geomantis* (..) en la «Enumeración de los Ortópteros de España y Portugal»: «digno coronamiento de otros muchos descubrimientos realizados anteriormente por el sabio jesuita, que tanto ha contribuido al conocimiento de la Fauna central de España.»

¿Qué té doncs d'estrany qué nombroses corporacions científiques es disputessin l'honra de contar-lo entre sos membres, i que li preguessin per la publicació dels seus descobriments i investigacions científiques? Per a no allargar aquesta nota, no continuem ni les Societats que l'hostatjaren en son sí, ni altres dades científiques, car prou es palesarà en aduir les publicacions de que tenim notícia.

Ço que no podem pas passar sense citar, son els dos premis que aconseguí en dues de les seves més notables memòries. Es magistral la intitulada: «Le *Thrixion halidayanum* Rond. Essai monographique sur les caractères extérieures, la biologie et l'anatomie d'un larve parasite du groupe des Tachinaires», publicada en la gran revista «La Cellule» de Lovaina premiada per l'Académie des Sciences de Paris, amb el premi Thore. Model de recerques d'anatomia fina és un treball de pacientíssima investigació fet amb la col·laboració d'un dels més aprofitats deixebles que tingué a França el Rnd. P. Robert de SINEY, S. J. ço és: «Les cellules de la lignée mâle chez le *Notonecta glauca*», que veigüé la llum pública en la mateixa publicació, a que s'adjudica el premi Gama Machado.

No menys perpetuaran la memòria de l'infatigable investigador del món dels Insectes, aquells d'aquestos i altres animals immortalitzats amb el seu nom. Heus ací, els que coeneixem, no publicats tots ells en altres notes necrològiques: *Pantelia*, gènere d'Ortòpters de la fam. dels Locústids, li fou dedicat pel seu gran amic (encare que els distanciessin idees filosòfiques.) En BOLÍVAR Ig. — Són descrites tres espècies, qual tipu és la *P. horrenda* Walk. de Sierra Leona.

Panteliola, gènere de Dípters nemòcers, família dels Cecidòmids

(.) Revista de la R. Acad. de Ciencias, Madrid, 1189, p. 279.

(..) Annals de Sciéncias Naturals, Porto, vol. IV 1898,

creat pel célebre dipteròleg KIEFFER. S'han reconegut fins a 18 espècies entre els continents europeu i americà. A Espanya és freqüent la *P. hispanica* Tav.

Andricus Panteli Kief. — 1896 — cecidia en *Quercus pedunculata, sessiliflora, pubescens.*—V. Houard, pàg. 370.

Cynips Panteli Tavares.—1900—Cecidia en *Quercus pedunculata.*—V. Houard, pàg. 42-44.

Ephippiger Panteli Nav.—La primera espècie descrita pel P. NAVAS, que dedicà a son mestre en Entomologia, a quals instància i direcció degué el introduir-se en el estudi de dita ciència.

Polydesmus Panteli Brol. — «Myriapodes recueillies en Espagne par le R. P. J. Pantel», par H. W. Brolemann.—1900—V. Butlletin de la Soc. Entomol. de France, n. 6.

PUBLICACIONS

1886—Contribution a l'Orthopterologie de l'Espagne central.—Ana. Soc. Esp. de H. N.; t. XV, Madrid.

1888—Catalogue des Coléoptères carnassiers terrestres des environs d'Uclés.—Ib.

1890—Notes orthoptérologiques—I—II—Ib., t. XIX.

1896— » » —III—IV—V—Ib., t. XXV.

1897—Note préliminaire sur le *Thrixion halidayanum*. Stades larvaires et biologie.—Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Sciences, Paris, 1 mars.

1898—Sur le clivage de la cuticule, en tant que processus temporaire au permanent.—C. R. des Séances de l'Acad. de Sc., Paris, 14 mars.

1898—Le *Thrixion halidayanum* Rond. Essai monographique sur les caractères extérieures, la biologie et l'anatomie d'une larve parasite du groupe des Tachinaires.—«La Cellule», t. XV.—Lovaina.

1900—Sur le vaisseau dorsal des larves des Tachinaires, n. 13.—Butl. de la Soc. Entom. de France.

1902—Sur la biologia de *Meigenia floralis* Mg. (Comunicación preliminar.—Butl. de la Soc. Entomol. de France.—(Tres notes previes).

» —Sur l'évolution de la spermatide chez le *Notonecta glauca*.—En col·laboració del P. Robert de Sinéty—C. R. des Séances de l'Académie des Sciences de Paris, 1 decembre.

» —Segona nota el 15 del mateix mes.

» —Sur l'origine du «nebenkern» et les mouvements nucléiniens dans la spermatide de *Notonecta glauca*. Ib, 29 dec.

1906—Les cellules de la lignée mâle chez le *Notonecta glauca* L.—«La cellule», t. XXIII.

1908—*Caloptenus italicus*. La var. *Wattenwyliana* Pant. n'est pas synonyme de *C. ictericus* Serv.—Bol. Soc. Esp. de H. N.,—julio.

- 1909—Notes de Neuropathologie comparée; ganglions de larves d'Insectes parasités par les larves d'Insectes.—Lovaina.
- 1910—Recherches sur les Dipteres à larves entomobies.—I—Caractères parasitiques aux points de vue biologique, éthologique et histologique.—«La Cellule», t. XXVI.
- 1910—Remarques préliminaires sur le tube digestif et les tubes de Malpighi des Homòteres superieures.—Amb col·laboració de E. Licent.—Butl. de la Soc. Entom. de France.
- 1912—Recherches sur les Diptères à larves entomobies. II. Les enveloppes de l'oeuf avec les formations qui en dépendent, les dégâts indirects du parasitisme.—«La Cellule», t. XXIX.
- 1914—Precisions nouvelles sur la région posterieure de vaisseau dorsal des larves des Muscides et particularités remarquables de cette région chez la larve de *Ceromasia rufipes* (en réalité *Rhacodineura antiqua*)—Ib.
- » —Signification des «glandes annexes» intestinales des larves des *Ptychopteridae* et observations sur les tubes de Malpighi de les *Nématocères* (larves et adultes)—Ib. t. XXX.
- 1915—Notes orthoptérologiques. VI. Le «vomere sousanal» n'est pas le «titillateur»; étude des segments abdominaux et principalement du segment terminal des mâles chez les *Phasmides*.—Ann. de la Soc. Ent. de France. v. LXXXIV.
- 1917—Description de *Carausius* nouveaux et notes sur les *Carausius* de l'Inde méridionale.—Ann. de la Soc. Ent. de France,—v. LXXXVI.
- » —A propos d'un *Anisolabis* ailé.—Memorias de la R. Acad. de C. y A. de Barcelona (de la que n'era Membre corresponent d'ençà l'any 1911).—Vol. XIV, n. 1.
- 1918—Réaction chromatique et non chromatique de quelques *Phasmides* (Orthopt.) aux excitants dépendant de la lumière.—Caen.
- 1919—Sur le nombre des stades postembryonnaires chez les *Phasmides*, leur fusion et leur dédoublement.—Tijdschrift voor Entomol.—DI. 51, La Haya.—J. M.ª de BARNOLA, S. J.
-